

Oponentský posudek

Disertační práce: Vizuální hudba: Audiovizuální kompozice a dynamika žánru
Martin Klusák

Oponent: doc. Mgr. A. Pavel Mrkus

Předložená disertační práce *Vizuální hudba: Audiovizuální kompozice a dynamika žánru* Martina Klusáka je analytickým textem s pevně danou metodou zkoumání kvantitativních žánrových parametrů audiovizuálních kompozic s příkladem využití těchto principů pro vlastní autorskou kompoziční práci.

Autor v textu disertační práce opakovaně vymezuje pole svého bádání na audiovizuální díla vzniklá pouze rukou hudebního skladatele a pečlivě to odůvodňuje. Z hlediska akademického metodologického diskurzu je tento postup jistě správný, neboť jinak by bylo zkoumané pole nedozírně neobsažitelné. Nicméně v praxi reálného tvůrčího života je tento parametr samozřejmě diskutabilní. Nejdříve tedy považuji za vhodné, abych také ozřejmil své východisko, ze kterého k textu práce přistupuji jako její oponent. Ve své profesionální tvorbě patřím do skupiny autorů z této práce vyloučených – tedy výtvarných umělců tvořících audiovizuální díla s použitím rovnoměrně významotvorné složky zvuku a obrazu rozvíjejících se v čase. Z tohoto pohledu se poctivě považuji za amatéra v oblasti zvuku, ovšem stejně tak považuji za amatéry hudební skladatele v oblasti práce s obrazem. Pojem amatér ovšem samozřejmě nemyslím nijak pejorativně. Jde tu čistě o akademický postulát daný evropskou institucionalizovanou formou vzdělávání. Tu si zejména v umění svobodní tvůrci vždy nárokovali více či méně úspěšně eliminovat, a právě v těchto momentech často přinášeli a přinášejí nové možnosti do oborů, které využívají bez jisté zátěže akademismu. Nicméně přeci jen se tedy, ze svého pohledu, nemohu zbavit neodbytného dojmu z větší části analyzované skupiny AV projektů sbírky *Audiovisual Frontiers*, že kompoziční, kontextuální či významotvorné prvky obrazových částí nejsou z hlediska soudobého vizuálního, respektive výtvarného umění, tedy například *videoartu*, či *videoinstalací*, aktuální ani poučené. Pro mne tedy zvuková složka většiny hodnocených děl jasně dominuje nad složkou obrazovou. To sice nikterak nesnižuje samotnou metodu bádání, kterou Martin Klusák zvolil, ani neubírá na zajímavosti její možnosti využití v samotné tvůrčí práci, ovšem mírně to podrývá postulát o kvalitě mezioborovosti, kterou bychom si jistě chtěli představovat jako ideál a k níž se vědomě či nevědomě hlásíme. Pochopitelně bych mezi analyzovanými vzorky projektů rád viděl pozice děl tvůrců, jako je například *Ryoji Ikeda*, který v obou oborech spojuje to nejlepší. Ovšem doktorand odůvodnil omezení na zvolený server tím, že dostatečně reprezentuje všechny kategorie definované jeho žánrovými škálami (*tak alespoň na jiných autorech si mohu vyzkoušet jeho metodu sám, což mne poněkud baví*). Grafické znázornění žánrových škál je možná poněkud schematický nástroj, možná i poněkud hrubý, ale jako základní orientační pomůcka pro vytváření kategorií jinak těžko uchopitelných kvalit uměleckých děl může sloužit dobře. Ovšem jak doktorand sám správně poznamenává, čím drobnější kategorie vytváříme, tím více jim nová díla unikají a zaplňují prostory mezi nimi. Tato práce je tedy v důsledku povahy umění samotného poněkud sisyfovská.

Autor se zároveň důsledně vyhýbá jakémukoli subjektivnímu hodnocení samotného obsahu zkoumaných prací, a věnuje se čistě analýze struktury jejich žánrových komponent, proměn či posunů, a tedy zachovává pozici vědeckého odstupu, což je jistě dobře.

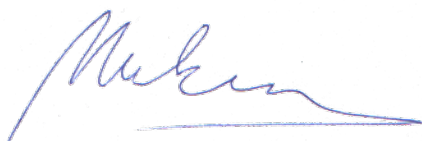
Text disertační práce je členěn velice přehledně do logicky navazujících kapitol směřujících od obecnějších východisek vymezujících postupně téma práce, její metodologii, relevantní zdroje, detailní aplikaci metody na vzorku příkladů až po její názorné využití a ve vlastních tvůrčích projektech z poslední doby v dílech *Předjaří*, *Svídna a Znovuzrození*. Tento přehledný tok textu je pak poněkud narušen obsáhlou explikací práce skupiny *Flatfarm*, kterou autor umisťuje do kapitoly *Závěr – Hledání nového „mezi“*. Zde bych si snad dovolil doporučit věnovat této skupině samostatnou kapitolu, neboť chápu její význam jako dobrého příkladu mezioborovosti, ale ve shrnující části textu již působí komplikaci. Závěr by pak mohl vyjít myšlenkově čistěji, zvláště pokud se zde pracuje s odkazy k širším filozofickým souvislostem.

Velmi přínosné je také přemítání v úvodu textu o používání pojmosloví v různých uměleckých oborech, které se v tvůrčích projektech protínají, k popisu struktury a parametrů děl. V oblasti výtvarného umění, které v porovnání s hudbou teprve relativně nedávno začalo pracovat se zvukem a jeho kategoriemi, je pojmový aparát pro tuto kategorii až k politování nedostatečný. I proto je kapitola této problematice věnovaná velice zajímavá a stála by za rozvinutí do samostatné práce, jež by do mezioborového diskurzu mohla vnést více přehlednosti. Nejde totiž jen o to, aby si mezi sebou rozuměli spolupracující tvůrci z různých oborů, aby diváci rozuměli tvůrcům, ale také aby mezioborové projekty vznikající často i na akademické půdě mohly být relevantně škálovány a hodnoceny.

Martin Klusák je ovšem především zkušený tvůrce a umělec. Z jeho prací představených v této disertaci jsem měl možnost shlédnout kompozici *Předjaří*, a to jen na formátu displeje. Tuto práci tedy mohu z hlediska zařazení do zkoumané problematiky hodnotit jako pevně promyšlený a pečlivě vystavěný formát. V textu je prezentována s odpovídající reflexí její struktury a žánrové problematiky. Jako dílo o sobě by bylo pochopitelně ideální vnímat ji v jejím zamýšleném provedení, nejlépe naživo. Pak si dovedu dobře představit, že bude intenzivně působit svou emocionálně i logicky vybudovanou zvukovou i obrazovou energií ve vyváženém stavu přesně tak, jak autor zamýšlel.

Nejen tato, ale i ostatní dosavadní audiovizuální práce Martina Klusáka dokazují, že vnitřní struktura postavená na metodě žánrových změn, kterou zkoumá jak teoreticky, tak prakticky, skýtá nejen velký potenciál, jak pracovat s novými významotvornými prostředky, ale také jak progresivně obohacovat konceptuální a experimentální formy audiovize.

Disertační práci navrhuji hodnotit kladně.

Pavel Mrkus

v Království 18. 8. 2022